

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ
IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS CENTRŲ ĮSTATYMO NR. IX-2395
PAKEITIMO ĮSTATYMO
TAP Nr. 22-1503; TAIS Nr. 22-1985(2)

2022-09-09 Nr.NV-2608

Vilnius

Įvertinę Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymo NR. IX-2395 pakeitimo įstatymo (toliau- Projektas) atitiktį Konstitucijai, įstatymams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projektu nauja redakcija dėstomo Kultūros centų įstatymo (toliau – keičiamas įstatymas) 1 str. nurodomas keičiamo įstatymo tikslas – „užtikrinti efektyvią kultūros centrų veiklą, siekiant įvairių *kultūros paslaugų* prieinamumo ir jų plėtros regionuose <....>“, o apibrėžiant „kultūros centro“ sąvoką keičiamo įstatymo 2 str. 1 d. nustatoma, kad „Kultūros centras – įstatymų nustatyta tvarka įsteigtas juridinis asmuo, kuris stiprina nacionalinį, regiono ir (ar) vietos bendruomenės kultūrinį savitumą, puoselėja etninę kultūrą, teikia *kultūros paslaugas* <....>. „Kultūros paslaugų“ sąvoka vartojama ir kituose keičiamo įstatymo straipsniuose. Atkreiptinas dėmesys, kad keičiamame įstatyme nėra nustatyta, kas yra laikoma kultūros paslaugomis, todėl remiantis Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 str. įtvirtintu aiškumo principu, reiškiančiu, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas, atskleistinas sąvokos „kultūros paslaugos“ turinys. Šiuo aspektu įvertintina ir keičiamo įstatymo 3 str. 4 d. minima „kultūros paslaugų teikėjo“ sąvoka.

2. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo bei glaustumo, atsižvelgiant į keičiamo įstatymo 2 str. 4 d. apibrėžtą „mėgėjų meno“ sąvoką, siūlytina tikslinti 2 str. 5 d. išdėstytos „mėgėjų meno kolektyvo“ sąvokos apibrėžimą, nustatant, kad juo laikoma laisvalaikio *mėgėjų menine* veikla užsiimanti asmenų grupė, sukurianti ir visuomenei pristatanti *mėgėjų meninės* veiklos rezultatus ir (ar) teikianti kultūros paslaugas.

3. Remiantis teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 „Dėl Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų patvirtinimo“ patvirtintų Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų (toliau – Rekomendacijos) 82 p., keičiamo įstatymo 2 str. 6 d. tikslintina,

atsisakant nuorodos į Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvenciją ratifikuojančio įstatymo datą ir numerį.

4. Keičiamo įstatymo 3 str. 1 d. 2 p. atsisakytina perteklinės ir netikslios nuostatos, kad savivaldybių kultūros centrų savininko teises ir pareigas įgyvendina *savivaldybė*, kadangi remiantis Biudžetinių įstaigų įstatymo 4 str. 2 d. iš savivaldybės biudžeto išlaikomos biudžetinės įstaigos savininko teises ir pareigas įgyvendina *savivaldybės taryba*, o remiantis Viešųjų įstaigų įstatymo 4 str. 4 d., savivaldybės tarybos sprendime dėl viešosios įstaigos steigimo turi būti nurodyta *savivaldybės institucija*, kuriai pavedama įgyvendinti savivaldybės, kaip viešosios įstaigos savininkės ar dalininkės, teises ir pareigas. Vietoje šios nuostatos nurodytina, kas yra savivaldybių kultūros centrų – biudžetinės ar viešosios įstaigos, savininkas.

5. Atsižvelgiant į keičiamo įstatymo 3 str. 4 d., remiantis kuria savivaldybė, kurios teritorijoje veiklą vykdo tik vienas daugiasritis ar specializuotas savivaldybės kultūros centras, gali *kartu su kitomis savivaldybėmis* steigti kultūros centrą, kurio teisinė forma yra viešoji įstaiga, atitinkamai tikslintinas šio straipsnio 1 d. 2 p., kuris suponuoja, kad savivaldybės kultūros centro, kurio teisinė forma viešoji įstaiga, savininkė galėtų būti tik viena savivaldybė (atitinkamai tikslintinos ir kitų straipsnių, pvz., 6, 7, 8 str. nuostatos, kuriose teikiama nuoroda į sprendimą priėmusį *subjektą*, kultūros centro savininko teises ir pareigas įgyvendinančią *instituciją* ir kt.). Atkreiptinas dėmesys, kad jei tokie kelių savivaldybių centrai būtų priskirtini prie keičiamo įstatymo 3 str. 1 d. 3 p. nurodytų *kitų kultūros centrų*, kaip nurodoma Derinimo pažymoje, tokių kultūros centrų savivaldybės negalėtų pasitelkti, siekiant joms užtikrinti, kad būtų įgyvendinamos visos keičiamo įstatymo 5 str. nurodytos savivaldybių kultūros centrų funkcijos, kaip reikalaujama 3 str. 3 d., jiems nebūtų taikomas 9 str. 1 d. nurodytas finansavimas.

6. Keičiamo įstatymo 4 str. 4 p. tikslintinas, atskleidžiant, koku tikslu Lietuvos nacionalinis kultūros centras vykdytų šiame punkte nurodytas mėgėjų meno kolektyvų atrankas.

7. Siekiant teisinio aiškumo, keičiamo įstatymo 4 str. 8 p. tikslintinas, nurodant kokiose srityse Lietuvos nacionalinis kultūros centras rengtų ir leistų metodinius leidinius, vaizdo, garso, elektronines publikacijas bei kokios ir kam priskirtos sritys, su kuriomis susijusius kultūros reiškinius, procesus ir įvykius jis viešina, šiame punkte turimos omenyje.

8. Keičiamo įstatymo 5 str. 11 p. tikslintinas, atskleidžiant, koku būdu kultūros *centrai* dalyvautų kultūros centrų *darbuotojų* kvalifikacijos tobulinimo programose.

9. Atsižvelgiant į keičiamo įstatymo 7 str. 4 d. numatytą išimtį, kuomet savivaldybės kultūros centro vadovas antrajai penkerių metų kadencijai gali būti skiriamas be konkurso, nuoroda į šią išimtį pildytina šio straipsnio 1 d.

10. Atsižvelgiant į tai, kad keičiamo įstatymo 7 str. 1 d. reguliuojami taip pat ir santykiai, susiję su *kitų* Lietuvos nacionalinio kultūros centro darbuotojų priėmimo tvarka, atitinkamai koreguotinas šio straipsnio pavadinimas, kuriame teikiama nuoroda tik į kultūros centrų *vadovų* darbo santykių reglamentavimo ypatumus. Be to, atskleistina, kas nustatytų kitų *savivaldybių* kultūros centrų pareigybių, dėl kurių turi būti rengiamas konkursas, sąrašą ir konkurso organizavimo ir vykdymo tvarką.

11. Atsižvelgiant į tai, kad keičiamo įstatymo 7 str. pavadinimas suponuoja, kad jame reguliuojami *visų* kultūros centrų vadovų, ne tik Lietuvos nacionalinio kultūros centro ir savivaldybių kultūros centrų vadovų, darbo santykių ypatumai, šis straipsnis pildytinas atitinkamu reguliavimu, skirtu *kitų* kultūros centrų vadovų darbo santykių ypatumams. Atkreiptinas dėmesys, kad galiojanti Kultūros centrų įstatymo 9 str. 2 d. nustato, kad kituose kultūros centruose pareigų, į kurias priimama konkurso būdu, sąrašą ir konkursų tvarką gali nustatyti darbdavys arba steigėjas.

12. Siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo bei atsižvelgiant į keičiamo įstatymo 7 str. 7 d. reguliavimą, skirtą *savivaldybių* kultūros centrų vadovams, atskleistina, koks reguliavimas analogišku atveju būtų taikomas *Lietuvos nacionalinio kultūros centro* vadovo atžvilgiu. Be to, ši dalis pildytina, nustatant, kad paskyrus kultūros centro vadovo pareigas eiti kitą asmenį, šis asmuo turi atitikti ne tik nepriekaištingos reputacijos reikalavimus, bet ir kultūros ministro nustatytus kvalifikacinius reikalavimus, nurodytus šio straipsnio 8 d.

13. Keičiamo įstatymo 7 str. 4 d. nurodoma, kad pasibaigus savivaldybės kultūros centro vadovo penkerių metų kadencijai, jis gali būti skiriamas be konkurso antrajai penkerių metų kadencijai, jeigu jo vadovaujama įstaiga kiekvienais kadencijos metais pasiekė *strateginio planavimo dokumentuose* tiems metams nustatytus rodiklius. Atkreiptinas dėmesys, kad Strateginio valdymo įstatymo 3 str. yra apibrėžta „planavimo dokumentų“ sąvoka, o remiantis šio įstatymo 7 str., *strateginio lygmens* planavimo dokumentais laikomi tik nacionalinės darbotvarkės, Nacionalinis pažangos planas ir Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas. Atsižvelgiant į tai, minėta keičiamo įstatymo nuostata tikslintina, atskleidžiant, kokiuose planavimo dokumentuose nustatytus rodiklius turi būti pasiekęs kultūros centro vadovo vadovaujama įstaiga.

14. Atsižvelgiant į tai, kad keičiamo įstatymo 9 str. 2 d. neatskleista, kokie fondai turimi omenyje, be to, tiek šių fondų lėšos, tiek privačių rėmėjų lėšos patenka į *kitų teisėtai įgytų lėšų* apimtį, šioje nuostatoje šių lėšų šaltinių atsisakytina, paliekant reguliavimą dėl Lietuvos nacionalinio kultūros centro ir savivaldybių kultūros centrų finansavimo kitomis teisėtai įgytomis lėšomis.

15. Atsižvelgiant į tai, kad keičiamas įstatymas reguliuoja tik santykius, susijusius su kultūros centrais, tikslintinas keičiamo įstatymo 10 str. 6 p., nustatant, su kuo susijusias kitas šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose numatytas funkcijas vykdo Kultūros ministerija.

16. Siekiant teisinio aiškumo, tikslintinas keičiamo įstatymo 11 str. 1 p., atskleidžiant, kieno veiklos prioritetus nustato savivaldybės institucijos.

17. Remiantis Rekomendacijų 76 p., teisės aktų nuorodose turi būti įvardytas konkretus teisės aktas, į kurį jos nukreipia; taip pat vengtina pateikti nekonkrečių nuorodų, pvz.: „teisės aktų nustatyta tvarka“, „kituose teisės aktuose“, „įstatymų nustatyta tvarka“ ir pan. Prireikus pateikti nuorodą į nekonkrečius teisės aktus, reikia paminėti bent sritį, pvz., „teisės aktų, reguliuojančių valstybės registrų ir informacinių sistemų saugą, nustatyta tvarka“. Atsižvelgiant į tai, tikslintinas keičiamo įstatymo 11 str. 2 p.

18. Atsižvelgiant į keičiamo įstatymo 11 str. 2 p. reguliavimą dėl savivaldybių institucijų funkcijos steigti savivaldybių kultūros centrus, šio straipsnio 3 p. atsisakytina perteklinės nuostatos dėl savivaldybės kultūros centrų steigimo dokumentų tvirtinimo.

19. Keičiamo įstatymo 3 str. 3 d. nustatoma, kad kiekviena savivaldybė, pasitelkdama jos teritorijoje veiklą vykdančius daugiasričius ir (ar) specializuotus savivaldybių kultūros centrus, turi užtikrinti, kad būtų įgyvendinamos *visos šio įstatymo 5 str. nurodytos* savivaldybių kultūros centrų funkcijos. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal galiojantį Kultūros centrų įstatymo 5 str. 5 d., juridinis asmuo, siekiantis pripažinimo kultūros centru, turi atlikti ne mažiau kaip *dvi* iš išvardintų dešimties funkcijų. Atsižvelgiant į tai, atskleistina, ar 2023 m. sausio 1 d. *visoje* savivaldybėse bus jose veikiančių kultūros centrų tinklas, galėsiantis vykdyti *visas* keičiamo įstatymo 5 str. nurodytas funkcijas, tuo būdu sukuriant prielaidas ir galimybes įgyvendinti keičiamo įstatymo 3 str. 3 d. savivaldybėms nustatytą pareigą. Jei tokių prielaidų ir galimybių nebūtų, Projekto 2 str. pildytinas, nustatant keičiamo įstatymo 3 str. 3 d. (taip pat 11 str. 5 p.) vėlesnį įsigaliojimą.

Šiuo aspektu įvertintina ir keičiamo įstatymo 6 str. 2 d. nuostata, remiantis kuria kiekvienas savivaldybės kultūros centras ar kitas kultūros centras, vadovaudamasis savo nuostatais ar įstatais, turi vykdyti *ne mažiau kaip pusę* šio įstatymo 5 straipsnyje nurodytų funkcijų, bei Projekto 2 str. pildytinas, nustatant vėlesnį keičiamo įstatymo 6 str. 2 d. įsigaliojimą arba pereinamąsias nuostatas kultūros centrams, įsteigtiems iki Projekto įsigaliojimo.

20. Remiantis galiojančio Kultūros centrų įstatymo 5 str. juridinį asmenį kultūros centru pripažįsta steigėjas Kultūros ministerijos nustatyta akreditavimo tvarka, o akreditavimą vykdo steigėjo sudaryta komisija, į kurios sudėtį įeina ir Kultūros ministerijos atstovai. Atsižvelgiant į tai, kad kultūros centrų akreditavimo institutas Projektu yra naikinamas, Projektas

pildytinas reguliavimu, nustatančiu, kaip baigiamos iki keičiamo įstatymo įsigaliojimo pradėtos kultūros centrų akreditavimo procedūros.

21. Atkreiptinas dėmesys į Konstitucinį teisinės valstybės principą, kuris suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui ir kitiems teisėkūros subjektams, tame tarpe tai, kad teisės aktų galia yra nukreipta į ateitį, įstatymų ir kitų teisės aktų galiojimas atgal neleidžiamas (*lex retro non agit*), nebent teisės aktu būtų sušvelninama teisinių santykių subjekto padėtis ir kartu nebūtų pakenkiama kitiems teisinių santykių subjektams (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Šiame kontekste įvertintina Projekto 2 str. 4 d. nustatoma išimtis, remiantis kuria keičiamo įstatymo 7 str. 9 d. 1 p. nurodytas nepriekaištingos reputacijos reikalavimas būtų taikomas santykiams, atsiradusiems iki šio įstatymo įsigaliojimo, kai įsiteisėja teismo nuosprendis, kuriuo Lietuvos nacionalinio kultūros centro, savivaldybės kultūros centro vadovas pripažįstamas kaltu *dėl nusikalstamos veikos padarymo*. Pažymėtina, kad tarp keičiamo įstatymo 7 str. 9 d. 1 p. nurodytame Valstybės tarnybos įstatyme nustatytų nepriekaištingos reputacijos reikalavimų yra reikalavimas nebūti įstatymų nustatyta tvarka pripažintam kaltu dėl *nusikaltimo* valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams ar dėl korupcinio pobūdžio nusikaltimo, kaip jis apibrėžtas Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatyme, padarymo ir neturėti neišnykusio ar nepanaikinto teistumo arba nepasibaigusio laidavimo termino. Tokio reikalavimo nėra galiojančiame Kultūros centrų įstatyme.

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Ieva Peciukonienė

Ieva Peciukonienė, tel. +37052098607; +37065842004, el. p. ieva.peciukoniene@lr.lt